

15 GODINA STRUKOVNE KOMORE U ŠUMARSTVU (2006 – 2021)

silvija Zec, dipl. ing. šum.

Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije (HKIŠDT) osnovana je na temelju Zakona o HKIŠDT (NN 22/2006) na osnivačkoj skupštini 27. rujna 2006. godine. Komora je samostalna i neovisna strukovna organizacija koja obavlja povjerene javne ovlasti, čuva ugled, čast i prava svojih članova – ovlaštenih inženjera koji obavljaju stručne poslove iz područja šumarstva, lovstva i drvne industrije, sukladno odredbi članka 50. Zakona o šumama iz 2005. godine.

U Komoru su udružena dva strukovna razreda: Razred ovlaštenih inženjera šumarstva i Razred ovlaštenih inženjera drvne tehnologije. Tijela Komore su Skupština, Nadzorni odbor, Vijeće i predsjednik Komore.

Komora obavlja javne ovlasti: vodi Imenik ovlaštenih inženjera; provodi stručne ispite; daje, obnavlja i oduzima licencije za izvođenje radova iz područja šumarstva, lovstva i drvne industrije; izdaje čekiće i teretne listove (popratnice) licenciranim izvođačima radova, provodi postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija i provodi stručni nadzor nad radom ovlaštenih inženjera. Javne ovlasti povjerene Komori od strane države definirane su Zakonom o HKIŠDT i Zakonom o šumama, i one u funkcionalnom smislu razlikuju Komoru od udruge građana. Sukladno ovlastima, Komora ugovara i policu osiguranja od odgovornosti za svoje članove.

Komora organizira za svoje članove stručno usavršavanje. Neprekidno od 2008. godine održava se u prosjeku 30 predavanja godišnje, regionalno, na cijelom području Hrvat-

ske. Organizirane su i stručne ekskurzije te dvije konferencije ovlaštenih inženjera, obje u Šibeniku (2016. i 2019. godine). Osim toga, Komora kontinuirano daje potporu izdavanju strukovnih časopisa, knjiga i udžbenika te organizaciji strukovnih događanja i konferencijskih - Komora sufinancira izdavanje Šumarskoga lista neprekidno od 2012. godine, plaćanjem godišnje pretplate za svoje članove.

HKIŠDT je sudjelovala i bila partner u provedbi nekoliko projekata financiranih iz EU fondova. U skladu sa svojim zadaćama i ciljevima, predstavnici Komore kontinuirano sudjeluju u radu povjerenstava za donošenje zakonskih i podzakonskih akata, ponajprije u radu iz područja šumarstva, lovstva i drvne industrije.

Svrha Komore i regulacije struke

U Hrvatskoj djeluje 25 strukovnih komora, od kojih je sedam komora inženjerskih struka. Počeci komorskog udrživanja na ovim područjima sežu u 19. stoljeće. Godine 1872. u Zagrebu i Osijeku osnovani su Odvjetnički odbori, preteče odvjetničke komore. Liječnička komora je osnovana 1903. godine za područje Splita i okolice, a 1923. za područje Hrvatske, Slavonije i Međimurja, sa sjedištem u Zagrebu. Kada je riječ o „inženjerskim“ komorama, Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu osnovana je 1998. godine.

Osnivanjem Komore, šumarska se struka svrstala u reguliranu profesiju – profesionalnu djelatnost kod koje je pristup i obavljanje djelatnosti na temelju zakonskih, regula-

Druga konferencija ovlaštenih inženjera šumarstva, Šibenik, 17 - 20. listopada 2019. godine

tornih ili upravnih odredbi izravno ili neizravno uvjetovano posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija.

Ulaskom RH u EU intenzivirano je osnivanje strukovnih komora. S obzirom da regulacija profesije postavlja dodatne uvjete za njihovo obavljanje, u pravilu u obliku odgovarajućega stručnoga iskustva i položenoga stručnoga ispita, kao i stalno stručno usavršavanje te definira i odgovornost u obavljanju stručnih poslova, velik je pritisak na smanjenje regulacije profesija. Sloboda poslovnog nastanka i sloboda pružanja usluga su temeljne slobode EU. S druge strane složenost i odgovornost pojedinih profesija, kao i garancija kvalitete i sigurnosti pruženih usluga te prevladavajući javni interes, procjenjuju se u opravdanju regulacije pojedine profesije. Postojanje strukovnih komora ujednačava i olakšava priznavanje profesionalnih kvalifikacija i pojednostavljuje administrativne postupke upravo pri pružanju stručnih usluga izvan granica vlastite države, uz istodobno osiguranje zaštite zdravlja i interesa korisnika.

Opravданje za regulaciju profesija nalazi se u prevladavajućem javnom interesu, što može biti zaštita života, zdravlja, imovine, sigurnosti, okoliša i dr. Navedeno opravданje je potvrđeno i odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, koji je istaknuo kako je država na komoru prenijela posebnu zaštitu javnog interesa i interesa trećih osoba, pa obveza udruživanja u komoru nije u suprotnosti s čl. 43. Ustava RH, odnosno ne smatra se povredom prava na slobodu udruživanja, jer je riječ o poslovima od javnoga interesa. Javni interes određuje i izdvaja javne usluge koje se podvrgavaju regulaciji kako bi se zaštiti od pogrešaka tržišta. Samoregulacija od strane profesije, odnosno unutar same profesije smatra se adekvatnim izborom između državne regulacije i regulacije tržištem.

Liječnici, arhitekti, odvjetnici, inženjeri i drugi profesionalci obavljanjem svoje djelatnosti utječu na ključne društvene vrijednosti – život, zdravlje, imovinu, sigurnosti i okoliš, stoga je radi osiguranja učinkovitosti i kvalitete pružanja usluga potrebno regulacijom urediti obavljanje profesionalne djelatnosti u korist javnoga interesa. U obavljanju stručnih poslova u šumarstvu, planiranju zahvata i radova u šumskim ekosustavima, šumarski inženjeri utječu na okoliš i visokovrijednu imovinu, a kako je riječ o visokorizičnom poslovima, utječu i na sigurnost i zdravlje pa i život ljudi. Kada je riječ o takvim djelatnostima, prepustiti tržištu da zakonitostima ponude i potražnje definira pružanje usluga moglo bi dovesti do povećanja broja nekvalitetnih usluga i ugrožavanja društvenih vrijednosti, kao što su zdravlje, sigurnost i okoliš.

U profesionalizaciji djelatnosti prepoznato je pet faza (Wilensky, 1964.):

- obavljanje stavnoga zanimanja (djelatnost se obavlja trajno i neprekidno), potiče potrebu za
- uspostavom obrazovnih institucija, zatim dolazi do

– uspostave profesionalnih udruženja koja nastoje definirati temeljno područje djelovanja i uvjete za primanje u članstvo, nakon čega slijedi

– dobivanje pravnog priznanja i ovlasti licenciranja te na kraju

– uspostava kodeksa etike te struktura za njihovu primjenu.

Ustav Republike Hrvatske od samoga osamostaljenja prepoznao je važnost šuma i člankom 52. definirao ih dobrima od posebnoga interesa, koja uživaju njezinu posebnu zaštitu. Interes Republike Hrvatske ostvaruje se i osigurava kroz upravljanje šumama, putem nadležnoga državnog tijela (ministarstvo nadležno za šumarstvo) i to donošenjem zakonodavnoga okvira koje obvezuje na poštivanje sve šumoposjednike, neovisno o vlasništvu šuma. Iako su šume privatne ili državne, utvrđeno je jedinstveno šumskogospodarsko područje; upravo kako bi se osiguralo jedinstveno, trajno i održivo gospodarenje šumama i šumskim zemljишima te planiranje i usmjeravanje njihova razvoja, neovisno o njihovu vlasništvu.

Posljednjih godina, u sklopu restitucije, odnosno povrata imovine, dio šuma se vraća privatnim šumoposjednicima (sukladno podacima Šumsko-gospodarske osnove područja 2016-2025., trenutno je 24% šuma i šumskih zemljista u privatnom vlasništvu). Upravo kako bi se osigurao javni interes u gospodarenju šumama, važno je reguliranje obavljanja stručnih poslova od strane ovlaštenih inženjera te izvođenje šumarskih radova od strane licenciranih izvođača radova. Udruživanje ovlaštenih inženjera i javne ovlasti Komore u potvrđivanju ispunjavanja uvjeta za izvođenje šumarskih radova, osigurava poštivanje zakonskih okvira i trajno ispunjavanje multifunkcionalne uloge šuma, neovisno o njihovu vlasništvu. Smatramo li da bi bilo u redu kada bi privatni šumoposjednik mogao povjeriti gospodarenje šumama nekoj drugoj struci, jer je riječ o privatnom vlasništvu? Upravo postojanje Komore štiti struku u obavljanju poslova, a time i javni interes države u gospodarenju šumama, jer šume i šumska zemljista su dobra od posebnoga interesa.

Članovi Komore, ovlašteni inženjeri šumarstva i drvene tehnologije, podliježu ispunjavanju istih uvjeta i poštivanja kodeksa strukovne etike i pravila struke, neovisno o tomu tko im je poslodavac; na taj način je zaštićen javni interes. To nikako ne znači nepoštivanje prethodno stecene diplome; naprotiv, ona je temelj za daljnje potvrđivanje stručnosti i etičnosti u obavljanju stručnih poslova. Postojanje Komore ne sprječava u obavljanju odgovarajućih poslova magistre/diplomirane inženjere šumarstva koji još nisu stekli ovlaštenje. Rad pod nadzorom i uz mentorstvo te suradnju s ovlaštenim inženjerima u svakodnevnom poslu definirat će i unaprijediti njihove stručne kompetencije, što može doprinijeti u odluci o potrebi stjecanja ovlaštenja. Pomoći i suradnja te razgovori na stručnoj razini s kolegama

Izvor: Internet

koji su zaposleni kod privatnih poslodavaca, licenciranih izvođača te njihovo stvarno uključivanje u obavljanje poslova doprinijet će kvaliteti obavljanja poslova, povezaniosti i jedinstvu, a time i podizanju ugleda i važnosti struke.

Strukovne komore osnivaju se s ciljem zaštite interesa struke. Potreba osnivanja šumarske komore istaknuta je u Nacionalnoj šumarskoj politici i strategiji (NN 120/2003). HKIŠDT je osnovana na zajedničku inicijativu nadležnoga ministarstva, Hrvatskoga šumarskoga društva, Šumarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskoga šumarskoga instituta te tvrtke „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb, čime je dodatno potvrđena duga tradicija šumarske struke i potrajnoga gospodarenja šumama u Hrvatskoj.

Prvo spominjanje pojma potrajnosti (danas češće definirano kao održivost), također je vezano uz šumarstvo. Naime, još 1713. godine Hans Carl von Carlowitz objavio je knjigu pod naslovom *Sylvicultura oeconomica, oder haßwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur wilden BaumZucht* – „Sylvicultura oeconomica, ili gospodarska poruka i upute za prirodni uzgoj divljih stabala“. Ova se knjiga smatra prvom sveobuhvatnom raspravom o šumarstvu u kojoj je prvi puta istaknuto i definirano načelo potrajnosti, odnosno održivoga gospodarenja šumama. U šumarstvo na našim područjima ovo načelo je implementirano 1769. godine Šumskim redom Marije Terezije, koji je izdan na hrvatskom jeziku. Šumarska struka u Hrvatskoj pratila je i prihvatile „nove“ trendove. Naime, prethodno su, 1765. godine osnovane prve tri šumarije: Krasno, Baške Oštarije i Petrova Gora, što se smatra i počecima organiziranoga gospodarenja šumama na području današnje Hrvatske. Razvoj struke pratio je i razvoj visokoškolskog ob-

razovanja i znanosti, počevši od poučavanja šumarstva u strukovnoj školi već od 1860. godine te zatim i studija u okviru Sveučilišta u Zagrebu od 1898. godine. I staleški, znanstveno-stručni časopis „Šumarski list“ ima tradiciju dugu 145 godine, jer neprekidno izlazi od 1877. godine.

Iz ovih podataka datuma dobro poznatih šumarskoj struci jasno su vidljivi stupnjevi koje Wilensky ističe u profesionalizaciji pojedine djelatnosti: kontinuirano obavljanje šumarskih djelatnosti rezultira potrebom sustavnoga obrazovanja, a zatim i zaštitom struke – osnivanjem profesionalnoga udruženja, odnosno strukovne komore. Stoga je i logično da su tada postojeće institucije prepoznale potrebu i inicirale osnivanje Komore, što je rezultiralo donošenjem Zakona o HKIŠDT u veljači 2006. godine.

Važnost i opravданost strukovne komore u obrani struke

Šumarska struka mora planirati i projicirati gospodarenje određenim područjem u promjenjivim okolnostima te u, za ljudske pojmove, poslovni, pa i životni vijek čovjeka, vrlo dugom razdoblju. Često je taj plan i tu viziju teško shvatiti nešumaru koji posjeti povremeno, često jednokratno, područje na kojem je neposredno prije izvršena oplodna sjeća. Na takvoj površini možda je teško i uočiti potomke i nasljednike posjećenih stabala, mlađu šumu koja započinje svoj život i bori se za opstanak. Šumari će mlada stabalca svojim znanjem i stručnim zahvatima voditi u borbi za mjesto pod suncem te osigurati da tijekom ophodnje, odnosno svoga životnoga vijeka maksimalno obavljaju izuzetno važne i neizmjerno vrijedne općekorisne, negospodarske funkcije – proizvodnju kisika, pročišćavanje

Izvor: HKIŠDT

zraka i voda, zaštitu tla i sprječavanje erozija, apsorpciji CO₂ - općenito zaštitu i unapređenje čovjekova okoliša.

Pri tomu šumarskim stručnjacima brze klimatske promjene koje se događaju sve većom brzinom, tako da im se šuma sve teže stiže i uspijeva prilagoditi, sa svim svojim posljedicama svakodnevno otežavaju posao. Šumskogospodarski plan je odredio vrijeme sječe na Medvednici, ali je oluja Teodor imala druge planove; s pažnjom su planirani zahvati u šumama Gorskoga kotara, no ledolom, a zatim i potkornjaci su odlučili drukčije....

Ukoliko je u tim okolnostima u svakodnevnom obavljanju poslova bilo pogrešnih procjena ili zahvata to može raspraviti i „presuditi“ samo šumarska struka, koja te pogreške može i ispraviti. Kompetencije i kvalitetu usluga koja zahtjeva visok stupanj vještine i znanja mogu ocijeniti samo ko-

lege iz struke, a dobar „alat“ je stručni nadzor Komore. I pri tomu će svakako pomoći bolja informiranost i pozitivni stav javnosti, kao i podrška i razumijevanje te povjerenje u dosadašnju tradiciju i rezultate održivoga gospodarenja šumama.

A da su to šumari znali i da će i u budućnosti znati dokazuje duga tradicija održivoga i organiziranoga gospodarenja šumama, koja se ponosi s 97% šuma prirodnoga podrijetla i koja je rezultirala šumovitošću Hrvatske od gotovo 50%, kao i velikom bioraznolikošću kojom se Hrvatska ističe i koja je očuvana uglavnom u našim šumskim ekosustavima, zbog koje je i gotovo 50% šuma obuhvaćeno Natura 2000 područjima. Sve uz održavanje ravnoteže u ispunjavanju ekonomski, ekološke i socijalne funkcije šuma i šumarskoga sektora.

Brojne politike Europske unije i realizacija njihovih ciljeva dotiče, ovisi i oslanja se na šumarski sektor i njegovu uspješnost. Jedinstvo struke i institucija koje su prepoznale važnost i potrebu osnivanja strukovne komore potrebno je i dalje, u promjenjivim i izazovnim vremenima koja nude i nove mogućnosti za razvoj. Prvih 15 godina postojanja Komore značajan je korak naprijed, a shvaćanje njezine svrhe i uloge doprinijeti će naglašavanju važnosti te prepoznatljivosti i zaštiti struke i njezina ugleda.

Korištena literatura:

- Musa, A., Džinić, J., 2012: *Europska regulacija profesija i komore u Hrvatskoj: razvoj upravne profesije i drugih profesija u javnoj upravi*; Institut za javnu upravu, Zagreb (priručnik)
- 10 godina Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije – brošura; urednici: Poršinsky, T., Zec, S., 2016.
- zakonodavni akti – dostupni na: www.nn.hr